

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e.

 dos. Zaur Məmmədov
"12" "09" 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 050711 "Zoomühəndislik"

Fakultet: Baytarlıq.

Kafedra: "Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: "Atçılıq" Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının "22" sentyabr 2020 – ci il tarixli iclasının (protokol № EŞ-01/3.21) qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: IPFS-B12

Tədris ili: IV (2025-2026)

Semestr: VII (payız)

Tədris yükü: Cəmi 180 saat. Auditoriyadan kənar. 120 saat. Auditoriya saati - 60 saat
(30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədrisdili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6

Auditoriya №:

II: Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: müəllim b//m. Hüseynov Tahir Talib oğlu.

E-mail ünvanı: huseynovtahir1967@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Fizuli küç. 70

III: Təvsiyyə olunandərslik, dərs vəsait və metodik vəsaitlər:

Təvsiyyə olunandərsliklərdərs vəsaitləri:

1. Boçkaryov K.P. Müasir Qarabağ atları, Moskva, "Atçılıq" jurnalı, N 9, 1950.
2. Quel. Atçılıq və at cinsləri, "Atçılıq" jurnalı, 1964.
3. Budyonniy S.M. Atçılıqda damazlıq işləri, Moskva, 1953
4. M. Adıgözəlbəyov. Qarabağname. Bakı 1950

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn Azərbaycanda atçılığın qədim bir sahə olmasının bütün reallıqları ilə təsdiq edir. Ulu babalarımızın dünyada məşhur olan Qarabağ və dilboz at cinsləri xalqımızın təbii və seçmə yolu ilə yaratdıqları tarixi canlı "qızıl fondu" sayılır. Bu fənn həmçinin atların törəyib çoxalması, damazlıq işləri, cavan atların bəslənməsi atının məhsuldarlığı və işdə istifadə olunması minik və qoşqu ləvazimatları atların yemləndirilməsi quilluq qaydaları və sair bölmələr əhatəli şəkildə yazılmışdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları

nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür,cavabı dəqiq və hərtərəflidir,
- 9bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür,cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.
- 8bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qusurlara yol verir.
- 7bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür,lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir.
- 6bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var,mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur,lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir.
- 3bal-tələbənin mövzudan xəbəri var,lakin fikrini əsaslandırə bilmir.
- 1-2bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında).

91-100 bal-əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı(B)

71-80 bal-yaxşı(C)

61-70 bal-kafi(D)

51-60 bal-qənaətbəxş(E)

51-baldan aşağı qeyri-kafi(F)

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30saat, seminar 30 saat

Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu		Müh	Tarix
1	Mövzu 1. Atçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifəsi. Plan: 1. Atçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifəsi 2. Azərbaycanda atçılığın inkişaf tarixi Mənbə(1;2;3;4)	2	
2	Mövzu 2.Atın mənşəyi, əhliləşdirilməsi və at cinslərinin təsnifatı. Plan: 1.Atın mənşəyi 2.Atın əhliləşdirilməsi 3.At cinslərinin təsnifatı Mənbə(1;2;3;4)	2	
3	Mövzu 3.Atın eksteryeri, interyeri və konstitusiyası. Plan: 1.Atın eksteryeri 2.Atın interyeri	2	

	3. Atın konstitusiyası Mənbə(1;2;3;4)		
4	Mövzu 4. Atın bədən quruluşu. Plan: 1. Ön ətraf haqqında məlumat 2. Ön ətrafın quruluşu və nöqsanları 3. Dal ətraf haqqında məlumat 4. Dal ətrafın quruluşu və nöqsanları Mənbə(1;2;3;4)	2	
5	Mövzu 5. Atın ölçülməsi və çəkilməsi. Plan: 1. Atın ölçülməsi və çəkilməsi 2. Dışə görə atın yaşının təyin edilməsi 3. Atın yerləş növləri Mənbə(1;2;3;4)	2	
6	Mövzu 6. Azərbaycanda at cinsləri. Plan: 1. Azərbaycanda at cinsləri 2. Qarabağ at cinsi haqqında məlumat 3. Qarabağ at cinsin köhnə tipləri 4. Qarabağ at cinsinin rəngi və nişəneləri Mənbə(1;2;3;4)	2	
7	Mövzu 7. Qarabağ atının ekstəryeri. Plan: 1. Qarabağ at cinsin iş qabiliyyəti 2. Qarabağ atının yayılması 3. Qarabağ at cinsinin pisləşməsi səbəbləri Mənbə(1;2;3;4)	2	
8	Mövzu 8. Ağdam at zavodu. Plan: 1. Qarabağ at cinsinin bərpa edilməsi haqqında məlumat 2. Ağdam at zavodunun məqsəd və vəzifələri Mənbə(1;2;3;4)	2	
9	Mövzu 9. Mədyanların xüsusiyyətləri. Plan: 1. Mədyanların xüsusiyyətləri 2. Cavan atların inkişafı və bəzi fizioloji göstəriciləri 3. Sūd məhsuldarlığı və sūdün tərkibi 4. Mədyanların doğub – tərəmə qabiliyyəti 5. Döllük ayğırlar. Mənbə(1;2;3;4)	2	
10	Mövzu 10. Dilboz at cinsinin rəngi, nişəneləri və ekstəryeri. Plan: 1. Dilboz at cinsinin rəngi, nişəneləri və ekstəryeri 2. Təmizqanlı minik atı 3. Quba löhrəm (yorğa) at cinsi 4. Şirvan at cinsi 5. Qarabağ məhsuldar yerli at cinsləri Mənbə(1;2;3;4)	2	

11	Mövzu 11.Atların tövlə şəraitində saxlanması. Plan: 1.Atların ilxı şəraitində saxlanması və saxlanması 2.İlxıların və dəstələrin təşkili 3.Fəsillər üzrə atların ilxıda saxlanması qaydaları 4.İlxı atçılığında tikinti və ləvazimat 5.İlxı atçılığında qeydlər və hesabat 6.Dayçaların anadan ayrılması 7.Tövlədə atlara qulluq və gündəlik iş qaydası Mənbə(1;2;3;4)	2	
12	Mövzu 12.Atların törəyib çoxalmasının bioloji əsasları. Plan: 1.Cütləşdirmə işlərinin təşkili və aparılması 2.Boğazlıq və doğum, boğaz madyanlara qulluq 3.Doğumun keçirilməsi və yeni doğulmuş madyanlara qulluq Mənbə(1;2;3;4)	2	
13	Mövzu 13.Cavan atların bəslənməsi. Plan: 1.Cavan atların inkişafında olan qanunauyğunluqlar və onların öyrənilmə üsulları 2.Qulunların südəmə dövrə bəslənməsi 3.Cavan atların anadan ayrıldıqdan sonra bəslənməsi 4.Cavan atların miniyə və qoşquya öyrədilməsi. Məşqin əsasları Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
14	Mövzu 14.Atın məhsuldarlığı və işdə istifadə olunması. Plan: 1.Atın iş qabiliyyətinə təsir edən amillər 2.Minik atlarının sına 3.Atın özünü aparmaq üçün gördüyü iş 4.Yük çəkmə zamanı atın gördüyü iş 5.Atın qoşquda işi. Atın gördüyü gündəlik işin hesablaması qaydaları 6.Arabalar və kənd təsərrüfatı alət və maşınlar. Mənbə(1;2;3;4)	2	
15	Mövzu 15.Atçılıqda dövlət işləri. Plan: 1.Atların yetişdirmə üsulları 2.Atçılıqda seçmə və taylaşdırma.(bonitrə) 3.Atların yemləndirilməsi 4.Atların xasiyyəti və xoşagəlməz vərdisləri 5.Atların hissiyatı Mənbə(1;2;3;4)	2	
Cəmi		30 saat	

	Seminar	saat	tarix
1	Mövzu 1. Azərbaycanca atçılığın inkişaf tarixi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
2	Mövzu 2. Atın mənşəyi, əhliləşdirilməsi və at cinslərinin təsnifatı. Mənbə(1;2;3;4)	2	
3	Mövzu 3. Atın eksteryeri, interyeri və konstitusiyası. Mənbə(1;2;3;4)	2	
4	Mövzu 4. Atın bədən quruluşu. Mənbə(1;2;3;4)	2	
5	Mövzu 5. Atın ölçülməsi və çəkilməsi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
6	Mövzu 6. Azərbaycanda at cinsləri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
7	Mövzu 7. Qarabağ atının eksteryeri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
8	Mövzu 8. Ağdam at zavodu. Mənbə(1;2;3;4)	2	
9.	Mövzu 9. Mədyanların xüsusiyyətləri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
10.	Mövzu 10. Dilboz at cinsinin rəngi, nişanələri və eksteryeri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
11.	Mövzu 11. Atların tövlə şəraitində sağlanması Mənbə(1;2;3;4)	2	
12.	Mövzu 12. Atların törəyib çoxalmasının bioloji əsasları. Mənbə(1;2;3;4)	2	
13.	Mövzu 13. Cavan atların bəslənməsi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
14.	Mövzu 14. Atın məhsuldarlığı və işdə istifadə olunması. Mənbə(1;2;3;4)	2	
15.	Mövzu 15. Atçılıqda dövlət işləri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
	Cəmi:	30 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər: Bu fənn Azərbaycanda atçılığın qədim bir sahə olmasının bütün reallıqları ilə təsdiq edir. Ulu babalarımızın dünyada məşhur olan Qarabağ və dilboz at cinsləri xalqımızın təbii və seçmə yolu ilə yaratdıqları tarixi canlı "qızıl fondu" sayılır. Bu fənn həmçinin atların törəyib çoxalması, damazlıq işləri, cavan atların bəslənməsi atın məhsuldarlığı və işdə istifadə olunması minik və qoşqu ləvazimatları atların yemləndirilməsi qulluq qaydaları və sair bölmələr əhatəli şəkildə yazılmışdır.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: Fənnin tədrisində real həqiqətlərlə Azərbaycanda atçılığın inkişaf tarixini göstərməklə yanaşı onun dahada inkişaf etdirilməsində və atçılığın hərtərəfli istifadə və inkişafının yaxşı təcrübəni etmişdir. Odur ki, fənnin tədris edilməsi tədqiqə layiqdir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: I.Kollektivium sualları:

1. Atçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifəsi
2. Azərbaycanda atçılığın inkişaf tarixi
3. Atın mənşəyi
4. Atın əhlilləşdirilməsi
5. At cinslərinin təsnifatı
6. Atın eksteryeri
7. Atın interyeri
8. Atın konstitusiyası
9. Ön ətraf haqqında məlumat
10. Ön ətrafın quruluşu və nöqsanları
11. Dal ətraf haqqında məlumat
12. Dal ətrafın quruluşu və nöqsanları
13. Atın ölçülməsi və çəkilməsi
14. Dişə görə atın yaşının təyin edilməsi
15. Atın yerləş növləri

II. Kollektivium sualları:

1. Azərbaycanda at cinsləri
2. Qarabağ at cinsi haqqında məlumat
3. Qarabağ at cinsin köhnə tipləri
4. Qarabağ at cinsinin rəngi və nişanələri
5. Qarabağ at cinsin iş qabiliyyəti
6. Qarabağ atının yayılması
7. Qarabağ at cinsinin pisləşməsi səbəbləri
8. Qarabağ at cinsinin bərpa edilməsi haqqında məlumat
9. Madyanların xüsusiyyətləri
10. Madyanların doğub – törmə qabiliyyəti
11. Dilboz at cinsinin rəngi, nişanələri və eksteryeri
12. Atların ilxı şəraitində saxlanması və əhəmiyyəti
13. Cütləşdirmə işlərinin təşkili və aparılması
14. Cavan atların anadan ayrıldıqdan sonra bəslənməsi
15. Atın iş qabiliyyətinə təsir edən amillər

XV. İmtahan sualları:

1. Atçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifəsi
2. Azərbaycanda atçılığın inkişaf tarixi
3. Atın mənşəyi
4. Atın əhlilləşdirilməsi
5. At cinslərinin təsnifatı
6. Atın eksteryeri
7. Atın interyeri
8. Atın konstitusiyası
9. Ön ətraf haqqında məlumat
10. Ön ətrafın quruluşu və nöqsanları

11. Dişə görə atın yaşının təyin edilməsi
12. Atın yerləş növləri
13. Azərbaycanda at cinsləri
14. Qarabağ at cinsi haqqında məlumat
15. Qarabağ at cinsinin rəngi və nişanələri
16. Qarabağ at cinsin iş qabiliyyəti
17. Qarabağ atının yayılması
18. Qarabağ at cinsinin pisləşməsi səbəbləri
19. Qarabağ at cinsinin bərpa edilməsi haqqında məlumat
20. Madyanların xüsusiyyətləri
21. Cavan atların inkişafı və bəzi fizioloji göstəriciləri
22. Süd məhsuldarlığı və südün tərkibi
23. Madyanların doğub – törəmə qabiliyyəti
24. Döllük ayğırılar
25. Dilboz at cinsinin rəngi, nişanələri və eksteryeri
26. Təmizqanlı minik atı
27. Quba löhrəm (yorğa) at cinsi
28. Şirvan at cinsi
29. Qarabağ məhsuldar yerli at cinsləri
30. Atların ilxı şəraitində saxlanması haqqında əhəmiyyəti
31. İlxlərin və dəstələrin təşkili
32. Fəsillər üzrə atların ilxıda saxlanma qaydaları
33. İlxi atçılığında qeydlər və hesabat
34. Dayçaların anadan ayrılması
35. Tövlədə atlara qulluq və gündəlik iş qaydası
36. Cütləşdirmə işlərinin təşkili və aparılması
37. Boğazlıq və doğum, boğaz madyanlara qulluq
38. Doğumun keçirilməsi və yeni doğulmuş madyanlara qulluq
39. Cavan atların inkişafında olan qanunauyğunluqlar və onların öyrənilmə üsulları
40. Qulunların südəmə dövrədə bəslənməsi
41. Cavan atların anadan ayrıldıqdan sonra bəslənməsi
42. Cavan atların miniyə və qoşquya öyrədilməsi. Məşqin əsasları
43. Atın iş qabiliyyətinə təsir edən amillər
44. Minik atlarının sınağı
45. Yük çəkmə zamanı atın gördüyü iş
46. Atların yetişdirmə üsulları
47. Atçılıqda seçmə və taylaşdırma.(bonitrə)
48. Atların yemləndirilməsi
49. Atların xasiyyəti və xoşagəlməz vərdisləri
50. Atların hissiyyəti

“Atçılıq” fənninin sillabusu 050711 “Zoomühəndis” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək (12 sentyabr 2025-ci il 01 sayılı protokol) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi: b/m. T.T.Hüseynov

Kafedra müdiri: dos.R.M.Bilalov